असा क्र. ४२ रजिस्टर्ड नं. एमएच/एमबीआय-साऊथ/२०/९९

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण
प्राधिकृत प्रकाशन

शनिवार, मे १५, १९९९/वैशाख २५, शके १९२१

स्वतंत्र संकलन म्हणून फाईल करण्यासाठी या भागाला वेगळे पृष्ठ क्रमांक दिले आहेत.

भाग चार

महाराष्ट्र विधानमंडळाचे अधिनियम व राज्यपालांनी प्रख्यापित केलेले अध्यादेश व केलेले विनियम

अनुक्रमणिका

	पृष्ठे
सन १९९९ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ३३.—महाराष्ट्र राज्यात शैक्षणिक संस्थांमध्ये रॅगिंग करण्यास मनाई करण्याकरिता अधिनियम ..	४४९–४५१

दिनांक १३ मे १९९९ रोजी राज्यपालांनी संमती दिलेला महाराष्ट्र विधानमंडळाचा पुढील अधिनियम माहितीसाठी याद्वारे प्रसिद्ध करण्यात येत आहे.

प्रतिमा उमरजी,
सचिव,
महाराष्ट्र शासन,
विधि व न्याय विभाग.

सन १९९९ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ३३.

[राज्यपालांची संमती मिळाल्यानंतर महाराष्ट्र शासन राजपत्रात दिनांक १५ मे १९९९ रोजी प्रथम प्रसिद्ध केलेला अधिनियम.]

महाराष्ट्र राज्यात शैक्षणिक संस्थांमध्ये रॅगिंग करण्यास मनाई करण्याकरिता अधिनियम.

ज्याअर्थी, महाराष्ट्र राज्यात, शैक्षणिक संस्थांमध्ये रॅगिंग करण्यास मनाई करण्यासाठी एक विशेष कायदा अधिनियमित करणे इष्ट आहे ; **त्याअर्थी**, भारतीय गणराज्याच्या पन्नासाव्या वर्षी, याद्वारे, पुढील अधिनियम करण्यात येत आहे :—

१. (१) या अधिनियमास, महाराष्ट्र रॅगिंग करण्यास मनाई करणे अधिनियम, १९९९ असे म्हणावे. **संक्षिप्त नाव व प्रारंभ.**

(२) तो, राज्य शासन, राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे नेमून देईल अशा दिनांकास अंमलात येईल.

व्याख्या. २. या अधिनियमात, संदर्भानुसार दुसरा अर्थ अपेक्षित नसेल तर,—

(क) "शैक्षणिक संस्था" याचा अर्थ तीमध्ये शिक्षण देण्याचे (केवळ तेच किंवा इतर कार्याबरोबर) कार्य करणारे महाविद्यालय, किंवा कोणत्याही नावाने संबोधण्यात येणारी अन्य संस्था असा आहे आणि त्यात त्यांचा समावेश होतो ; आणि तिच्याशी संलग्न असलेले अनाथालय, निवासगृह किंवा वसतिगृह किंवा पाठनिर्देश संस्था किंवा कोणतीही अन्य जागा यांचा त्यात समावेश होतो ;

(ख) "शैक्षणिक संस्थेचा प्रमुख" याचा अर्थ विद्यापीठाचा कुलगुरु, वैद्यक विद्याशाखेचा अधिष्ठाता, संस्थेचा संचालक किंवा प्राचार्य, मुख्याध्यापक किंवा शैक्षणिक संस्थेच्या व्यवस्थापनास जबाबदार असणारी व्यक्ती असा आहे ;

(ग) "रॅगिंग" या संज्ञेचा अर्थ, ज्यामुळे कोणत्याही शैक्षणिक संस्थेतील विद्यार्थ्यास शारीरिक किंवा मानसिक हानी पोहोचत असेल किंवा पोहोचण्याची शक्यता असेल किंवा त्याच्यात धास्तीची किंवा भयाची अथवा लज्जेची किंवा अडचणीत आल्याची भावना निर्माण होत असेल असे गैरवर्तणुकीचे प्रदर्शन करणे किंवा असे कोणतेही कृत्य करणे असा आहे आणि त्यामध्ये, पुढील गोष्टींचा समावेश होतो :—

(एक) अशा विद्यार्थ्याला चिडवणे, शिवीगाळ करणे, धमकी देणे किंवा त्याच्या खोड्या काढणे, किंवा मनाला टोचेल असे बोलणे ; किंवा

(दोन) असा विद्यार्थी, सर्वसामान्यपणे जे कृत्य किंवा जी गोष्ट स्वेच्छेने करणार नाही असे कृत्य किंवा अशी गोष्ट त्यास करावयास सांगणे.

रॅगिंग करण्यास मनाई. ३. कोणत्याही शैक्षणिक संस्थेमध्ये किंवा तिच्या बाहेर रॅगिंग करण्यास मनाई आहे.

रॅगिंग करण्याबद्दल शास्ती. ४. जो कोणी, कोणत्याही शैक्षणिक संस्थेमध्ये किंवा तिच्याबाहेर प्रत्यक्ष रीत्या किंवा अप्रत्यक्ष रीत्या रॅगिंग करत असेल, त्यात भाग घेत असेल, त्यास अपप्रेरणा देत असेल, किंवा त्याचा प्रचार करत असेल तर, त्यास अपराधसिद्धीनंतर, दोन वर्षांपर्यंत असू शकेल इतक्या मुदतीच्या कारावासाची शिक्षा होईल आणि दहा हजार रुपयांपर्यंत असू शकेल इतक्या द्रव्यदंडाची देखील शिक्षा होण्यास तो पात्र असेल.

विद्यार्थ्याला काढून टाकणे. ५. कलम ४ खालील अपराधाबद्दल सिद्धापराधी ठरलेल्या कोणत्याही विद्यार्थ्यास शैक्षणिक संस्थेतून काढून टाकण्यात येईल आणि अशाप्रकारे काढून टाकण्यात आल्याच्या आदेशाच्या दिनांकापासून पाच वर्षांच्या कालावधीकरिता कोणत्याही इतर शैक्षणिक संस्थेमध्ये अशा विद्यार्थ्यास प्रवेश देण्यात येणार नाही.

विद्यार्थ्याला निलंबित करणे. ६. (१) जेव्हा कोणताही विद्यार्थी किंवा यथास्थिति, आई-वडिल किंवा पालक, किंवा शैक्षणिक संस्थेचा शिक्षक, शैक्षणिक संस्थेच्या प्रमुखाकडे रॅगिंगची लेखी तक्रार करील तर, त्या शैक्षणिक संस्थेचा प्रमुख, पूर्वगामी तरतुदींना बाध न आणता, तक्रार मिळाल्यापासून सात दिवसांच्या आत तक्रारीमध्ये नमूद केलेल्या प्रकरणाची चौकशी करील आणि जर, प्रथमदर्शनी, ती खरी असल्याचे आढळून आल्यास, अपराधाचा आरोप असलेल्या विद्यार्थ्याला निलंबित करील आणि ती शैक्षणिक संस्था ज्या क्षेत्रामध्ये असेल त्या क्षेत्रावर अधिकारिता असलेल्या पोलीस ठाण्याकडे तक्रार पुढील कार्यवाहीसाठी त्वरित पाठवील.

(२) ज्या बाबतीत पोट-कलम (१) अन्वये मिळालेल्या तक्रारीमध्ये, प्रथमदर्शनी काही तथ्य नसल्याचे, शैक्षणिक संस्थेच्या प्रमुखाने केलेल्या चौकशीनंतर सिद्ध झाल्यास, तो, तक्रारदाराला वस्तुस्थितीबाबत लेखी कळवील.

(३) पोट-कलम (१) अन्वये शैक्षणिक संस्थेच्या प्रमुखाने, विद्यार्थ्यांचा रॅगिंगमध्ये सहभाग आहे असा दिलेला निर्णय अंतिम असेल.

७. रॅगिंगची तक्रार केली असताना, शैक्षणिक संस्थेचा प्रमुख कलम ६ मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या रीतीने कारवाई करण्यात कसूर किंवा हयगय करील तर, रॅगिंग सारख्या अपराधाला अशा व्यक्तीने अपप्रेरणा दिल्याचे मानले जाईल आणि अपराधसिद्धिनंतर कलम ४ मध्ये तरतूद केल्या-प्रमाण तिला शिक्षा करण्यात येईल. अपप्रेरणा दिल्याचे मानणे.

८. (१) राज्य शासनास या अधिनियमाची सर्व किंवा कोणतीही प्रयोजने पार पाडण्यासाठी राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे नियम करता येतील. नियम करण्याचा अधिकार.

(२) या अधिनियमान्वये करण्यात आलेला प्रत्येक नियम, तो तयार करण्यात आल्यानंतर शक्य असेल तितक्या लवकर, राज्य विधानमंडळाचे अधिवेशन चालू असताना, एकाच अधिवेशनात किंवा लागोपाठच्या दोन किंवा अधिक अधिवेशनात एकूण तीस दिवसांची होईल इतक्या मुदतीकरिता राज्य विधानमंडळाच्या प्रत्येक सभागृहापुढे ठेवण्यात येईल आणि ज्या अधिवेशनात तो अशा रीतीने ठेवण्यात आला असेल ते अधिवेशन किंवा त्यांच्या लगतनंतरचे अधिवेशन समाप्त होण्या-पूर्वी त्या नियमात कोणताही फेरबदल करण्यास दोन्ही सभागृहे कबूल होतील किंवा नियम करू नये म्हणून दोन्ही सभागृहे निर्णय घेतील तर, असा निर्णय राजपत्रात अशा निर्णयाबद्दलची अधि-सूचना प्रसिद्ध झाल्याच्या तारखेपासून अशा फेरबदल केलेल्या स्वरूपात अंमलात येईल किंवा यथास्थिति मुळीच अंमलात येणार नाही तथापि, असा फेरबदल किंवा विलोपन यामुळे त्या नियमान्वये पूर्वी केलेल्या किंवा करावयाचे राहिलेल्या कोणत्याही गोष्टीच्या वैधतेस बाध येणार नाही.

शासकीय मध्यवर्ती मुद्रणालय, मुंबई.